

Cyngor Sir CEREDIGION County Council	
ADRODDIAD I'R:	Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu
DYDDIAD:	2 Mawrth 2022
LLEOLIAD:	Zoom
TEITL:	Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022-2027
PWRPAS YR ADRODDIAD:	<p>Rhoi gwybod i'r Aelodau am y sefyllfa bresennol ynghylch gofal plant yng Ngheredigion.</p> <p>Cyflwyno fersiwn ddrafft Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant Ceredigion ar gyfer 2022 – 2027 er mwyn cael argymhellion cyn yr ymgynghoriad cyhoeddus.</p> <p>Bydd yr adroddiad terfynol yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet i'w gymeradwyo cyn ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru er mwyn cael argymhellion Gweinidogol erbyn 30 Mehefin 2022.</p>
RHESWM PAM BOD Y PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM YR WYBODAETH:	Er mwyn gwneud argymhellion, a chymeradwyo iddo fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus.
CEFNDIR:	
<ul style="list-style-type: none"> • Mae Canllawiau Statudol Gofal Plant 2016 yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Lleol yng Nghymru i baratoi Asesiad llawn o Ddigonolrwydd Gofal Plant bob 5 mlynedd, gan adolygu eu hasesiad bob blwyddyn fel rhan o'u hadroddiad blynyddol i Lywodraeth Cymru. • Mae angen cyflwyno'r asesiad llawn nesaf i Lywodraeth Cymru erbyn 30 Mehefin 2022. • Mae Adran 22 y Ddeddf yn rhoi dyletswydd ar awdurdodau i sicrhau, hyd y bo'n rhesymol ymarferol, bod yna ofal plant digonol i gwrdd â gofynion rhieni yn eu hardal er mwyn eu galluogi i: <ul style="list-style-type: none"> ○ fanteisio ar waith neu aros yn eu gwaith; neu gael addysg neu hyfforddiant • Mae darparwyr gofal plant yn cynnwys Meithrinfeydd Dydd, Gwarchodwyr Plant, Gofal Dydd Sesiynol (Cylchoedd Meithrin a Grwpiau Chwarae) a Chlybiau ar ôl Ysgol / Clybiau Gwyliau. Cânt eu harolygu gan Arolygiaeth Gofal Cymru er mwyn dod yn Ddarparwyr Gofal Plant Cofrestredig. Mae rhai lleoliadau'n darparu addysg Feithrin y Cyfnod Sylfaen ar gyfer plant 3 blwydd oed a chânt eu harolygu gan Estyn. • Mae'r Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant yn cyflawni dyletswydd yr awdurdod lleol i asesu data ynghylch y galw a'r cyflenwad o ddarpariaeth gofrestredig, gan ddatblygu cynllun gweithredu pum mlynedd er mwyn cynorthwyo datblygiad gofal plant digonol ar draws Ceredigion. Mae angen i ofal plant ymateb i anghenion rhieni, gan fod yn hygyrch, yn fforddiadwy, yn hyblyg ac o ansawdd da. 	

- Ysgrifennwyd yr adroddiad hwn gan Uned Gofal Plant, Cyngor Sir Ceredigion a ddilynodd y rheoliadau rhagnodedig a'r canllawiau diweddaraf a bennwyd gan Lywodraeth Cymru wrth gwblhau'r Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant.

Mae'r Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant wedi dwyn ynghyd gwybodaeth ar sail y ffynonellau canlynol:

- Data a ddarparwyd gan Arolygiaeth Gofal Cymru trwy eu Datganiadau Hunanasesu Gwasanaeth, a gwblhawyd gan 95.9% o'r darparwyr gofal plant yng Ngheredigion. Mae'r holl leoliadau eraill wedi cwblhau'r wybodaeth gyda'r Uned Gofal Plant felly roeddem wedi gallu gweithio gyda data oddi wrth 100% o'n lleoliadau cofrestredig sy'n weithredol.
- Arolwg ar-lein i Rien / Gofalwyr a gwblhawyd gan 633 o rieni.
- Arolwg ar gyfer cyflogwyr – derbyniwyd 8 ymateb.
- Yr adborth a gafwyd wrth ymgynghori ag asiantaethau sy'n rhanddeiliaid e.e. Canolfannau Teulu, Dechrau'n Deg, CWLWM – Sefydliadau Ymbarél Gofal Plant, Coleg Ceredigion a meysydd gwasanaeth allweddol o fewn yr awdurdod.
- Cynhelir ymgynghoriad â phlant a phobl ifanc yn ystod y gwyliau hanner tymor ym mis Chwefror 2022 mewn partneriaeth â'r Asesiad o Ddigonolrwydd Cyfleoedd Chwarae, ac ar-lein gyda'r Clybiau ar ôl Ysgol (oherwydd y cyfyngiadau yn sgil COVID-19).
- Yn yr Asesiad cyntaf yn 2008, cofnodwyd bod 1,573 o leoedd gofal plant cofrestredig ar gael gyda 116 o ddarparwyr. Cynyddodd y lleoedd i'r nifer uchaf yn 2017 gyda 1,945 o leoedd. Fodd bynnag mae'r ffigyrau diweddaraf yn dangos bod nifer y lleoedd wedi cwmpo i'w lefel isaf sef **1,570 o leoedd cofrestredig** gyda **91 o ddarparwyr gofal plant**, ynghyd â **42 lle** ychwanegol sydd ar gael yn y sesiynau yn y prynhawn.
- Mae'r tabl canlynol yn dangos y cwmp a fu yn nifer y lleoedd gofal plant yn ystod y pum mlynedd ddiwethaf.

Cyfanswm y lleoedd gofal plant	Gwarchodwyr Plant	Gofal Dydd Sesiynol	Gofal Dydd Llawn	Gofal y Tu Allan i Oriau Ysgol	Crèches	Chwarae Mynediad Agored	Cyfanswm y lleoedd sydd ar gael
31/03/2017	369	474	516	418	112	56	1945
31/03/2018	420	355	468	428	142	56	1869
31/03/2019	421	238	648	368	52	32	1759
31/03/2020	372	146	748	372	32	0	1670
31/03/2021	373	523	370	380	32	0	1624
31/12/2021	351	587	306	294	32	0	1570

- Mae gofal plant sy'n hygyrch, fforddiadwy ac o ansawdd da yn hanfodol i deuluoedd gan ei fod yn caniatáu i'r rhieni gael mynediad at gyfleoedd addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth. Mae sicrhau bod yna ofal plant digonol yn bwysig i economi Ceredigion, gan ei fod yn caniatáu i rieni fod yn economaidd weithgar.
- Mae gweithwyr proffesiynol y sector gofal plant a chwarae wedi ymrwmo i ddarparu gwasanaeth o ansawdd uchel i'r plant sydd yn eu gofal. Mae'r gweithlu yn un

ymroddedig sy'n ymdrechu i wella'i sgiliau yn barhaus, ac mae mwyafrif y gweithlu'n derbyn yr Isafswm Cyflog Cenedlaethol / y Cyflog Byw yn unig. Mae'r pandemig wedi dangos bod y darparwyr yn ddyfeisgar ac yn gallu addasu i newid, ac maent bellach yn gweithio mewn 'normalrwydd newydd'. Fodd bynnag, mae gweithwyr proffesiynol cymwys, sy'n wynebu newidiadau (megis mwy o ofynion o ran cymwysterau ac ati), yn chwilio am waith mewn sectorau eraill er mwyn cael eu gwerthfawrogi a'u talu'n briodol am eu sgiliau. Mae morâl y staff yn isel ers i'r pandemig ddechrau. Maent wedi aros ar agor i ganiatáu i weithwyr allweddol weithio – ond ni chawsant gydnabyddiaeth fel y sector addysg na'u gwobrwyo fel y sector iechyd a gofal.

Y SEFYLLFA AR HYN O BRYD:

Y bylchau a nodwyd:

Mae Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant Ceredigion 2022 – 2027 wedi amlygu rhai bylchau arwyddocaol yn y farchnad gofal plant sydd angen mynd i'r afael â hwy:

- Nid oes gan Geredigion ddigon o ofal plant i gwrdd â'r galw am ddarpariaeth sy'n caniatáu i rieni gael mynediad at addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth – yn enwedig o ran y ddarpariaeth o ofal plant ar ôl ysgol, yn ystod y gwyliau a gofal dydd llawn.
- Mae galw am warchodwyr plant ar draws y sir – yn enwedig gwarchodwyr plant sy'n gallu siarad Cymraeg.
- Nid oes darpariaeth gofal dydd llawn ar gael o hyd yn ne'r sir – rhywbeth a amlygwyd yn yr Asesiad diwethaf o Ddigonolrwydd Gofal Plant.
- Nid oes cyfleuster gofal plant sesiynol yn Llanbedr Pont Steffan.
- Cost a lleoliad gofal plant yw'r rhwystr mwyaf i rieni.
- Mae angen cyllid ychwanegol i gynorthwyo plant sydd ag anghenion dysgu ychwanegol e.e. nid ydy oriau'r Cynllun Cyfeirio yn ddigonol i gynorthwyo pob plentyn.
- Mae'r darparwyr yn nodi eu bod yn cael anhawster recriwtio staff sy'n meddu ar y cymwysterau priodol ac sy'n gallu siarad Cymraeg yn ddigon da er mwyn gallu gweithio mewn lleoliad gofal plant.
- Mae nifer uchel yn dal i ddibynnu ar deulu a ffrindiau i ddarparu gofal plant.
- Mae clybiau gweithgaredd sydd heb eu cofrestru yn gyrru gofal plant cofrestredig o'r farchnad. Mae angen i'r Safonau Gofynnol Cenedlaethol ailedrych ar yr Adolygiad o Orchymyn Eithriadau Gwarchod Plant a Gofal Dydd. Mae angen i ofal cofleidiol (yn gynnar yn y bore / ar ôl ysgol) fod ar gael ymhob ysgol ardal.
- Gallai unrhyw gynigion i ailstrwythuro yn y dyfodol sy'n dod ag addysg ar gyfer plant 3 blwydd oed i mewn i ysgolion gael effaith ar ddarparwyr gofal plant. Bydd angen ystyried cymryd camau priodol i leihau unrhyw ostyngiad yn nifer y lleoedd gofal plant sydd ar gael a fyddai'n golygu nad ydym yn cyflawni ein dyletswydd statudol i sicrhau bod gofal plant digonol ar gael.
- Mae'n aneglur beth yn union y bydd ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gynnig gofal plant am ddim i blant 2 flwydd oed yn ei olygu.
- Ar hyn o bryd mae newidiadau i'r diwrnod ysgol yn cael eu hystyried fel rhan o'r ymrwymiad rhwng Plaid Cymru a'r Llywodraeth Lafur. Efallai y bydd yn rhaid i'r sector addasu i newidiadau posib o ganlyniad i hyn.

Y camau gweithredu er mwyn mynd i'r afael â'r bylchau:

- Mynd i'r afael â'r bylchau yn y ddarpariaeth mewn ardaloedd penodol, e.e. clybiau ar ôl ysgol a chynyddu nifer y lleoedd gofal plant sy'n fforddiadwy, yn hyblyg ac o ansawdd da. Mae hyn hefyd yn cyfrannu at yr anghenion a nodwyd yn yr Asesiad o Lesiant.
- Sicrhau bod Ceredigion yn barod ar gyfer yr adeg pan fydd Llywodraeth Cymru'n cyflwyno'r cynnig gofal plant ar gyfer plant 2 flwydd oed. Gweithio mewn partneriaeth â'r darparwyr gofal plant presennol a rhai'r dyfodol er mwyn sicrhau bod digon o leoedd ar gael i ateb y galw.
- Nodi cyfleoedd i leoliadau sesiynol ddarparu gofal cofleidiol mewn ysgolion er mwyn cynorthwyo'r lleoliadau i fod yn fwy cynaliadwy.
- Sicrhau bod gofal plant yn cael ei ystyried wrth ddatblygu pob ysgol yr 21ain Ganrif yn unol â chanllawiau Ysgolion Bro Llywodraeth Cymru.
- Gofyn i Wasanaethau'r Economi ac Adfywio, e.e. y gwasanaethau cynllunio ac eiddo, ystyried ceisiadau ar gyfer lleoliadau gofal plant ar frys.

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os naddo, esboniwch pam	Naddo. Yr hyn sydd dan sylw yw asesiad o ddigonolrwydd y ddarpariaeth gofal plant yng Ngheredigion.
	Crynodeb:	
	Hirdymor:	
	Integreiddio:	
	Cydweithio:	
	Cynnwys:	
	Atal:	

ARGYMHELLIAD / ARGYMHELLION:

Rhoi gwybod i'r Aelodau am y sefyllfa bresennol o ran Digonolrwydd Gofal Plant yng Ngheredigion cyn dechrau proses ymgynghori cyhoeddus yr Asesiad Drafft o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022-2027 cyn ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru er mwyn cael argymhellion y Gweinidogion.

RHESWM DROS YR ARGYMHELLIAD / ARGYMHELLION:

- Cymeradwyo canfyddiadau Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022 – 2027.
- Cymeradwyo datblygu'r camau gweithredu ac unrhyw Grwpiau Gorchwyl a Gorffen dilynol er mwyn rhoi sylw i'r meysydd lle y gwelir annigonolrwydd yn ôl yr adroddiad.
- Defnyddio'r adnoddau sy'n bodoli eisoes a chyllid grant er mwyn mynd i'r afael â'r bylchau a amlygwyd yn yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant a cheisio datblygu gofal plant ychwanegol yn yr ardaloedd a nodwyd, yn unol â'r Cynllun Gweithredu.
- Ystyried unrhyw anghenion o ran gofal plant wrth ddatblygu safleoedd ar gyfer ysgolion newydd neu wrth ddatblygu'r safleoedd presennol.

- Cynnwys Gofal Plant yn Strategaeth Economaidd Ceredigion a chydabod ei fod yn rhan o economi sylfaenol Ceredigion.

Enw Cyswllt:	Carys Davies
Swydd:	Rheolwr Strategol Gofal Plant
Dyddiad yr Adroddiad:	2 Mawrth 2022
Acronymau:	AGC – Arolygiaeth Gofal Cymru